

สำนวนจีน : ภาพสะท้อนโลกทัศน์ของชาวจีนต่อสตรีจีน

กัลยาณี กฤตโตปการกิต

สาขาวิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ขอนแก่น 40002

อีเมล: 1149245107@qq.com

รับบทความ: 21 มกราคม 2563 แก้ไขบทความ: 5 พฤษภาคม 2563 ตอรับบทความ: 28 พฤษภาคม 2563

บทคัดย่อ : การศึกษาโลกทัศน์ต่อสตรีจีนผ่านสำนวนจีนเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโลกทัศน์เกี่ยวกับสตรีจีนจากสำนวนจีนเกี่ยวกับมุมมองด้านเพศสรีระ เพศสภาพ และเพศวิถี ศึกษาสำนวนจากพจนานุกรมสำนวนจีน รวมทั้งสิ้น 302 สำนวน การศึกษาสำนวนจีนสามารถสะท้อนภาพลักษณ์ มุมมองของสังคมจีนในอดีตต่อผู้หญิง ผลการวิเคราะห์โลกทัศน์ของชาวจีนเกี่ยวกับสตรีที่สะท้อนในสำนวนจีน แบ่งได้เป็น (1) โลกทัศน์ต่อสตรีด้านรูปลักษณ์ นิสัยใจคอ อารมณ์ความรู้สึก (2) โลกทัศน์ต่อสตรีตามสภาพวัย ได้แก่ สตรีในวัยเด็ก สตรีในวัยกำลังเจริญเติบโต และสตรีสูงวัย (3) โลกทัศน์ต่อสตรีเกี่ยวกับสถานภาพของสตรีในสังคมจีน ได้แก่ สตรีในฐานะบุตรสาว สตรีในฐานะภรรยา สตรีในฐานะมารดา และสตรีในฐานะเทียบกับบุรุษ ซึ่งในอดีตชาวจีนมองว่าบุรุษและสตรีมีความแตกต่างกัน สรีระร่างกายที่แตกต่างกันของสตรีและบุรุษกำหนดสถานภาพ และวิถีการดำเนินชีวิตของสตรี สตรีและบุรุษมีจริยธรรมจรรยาที่ต้องปฏิบัติแตกต่างกันถือเป็นหลักในการอยู่ร่วมกันในสังคมจีนโบราณ

คำสำคัญ: โลกทัศน์; สำนวนจีน; สตรีจีน

Chinese Idioms: The Worldviews of Chinese toward Chinese Women

Kullayanee Kittopakarnkit

Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities and Social Sciences

Khon Kaen University, Khon Kaen, 40002, Thailand

E-mail: 1149245107@qq.com

Received: 21st January 2020 Revised: 5th May 2020 Accepted: 28th May 2020

Abstract: This qualitative research was conducted to investigate the worldviews towards Chinese women through Chinese idioms. The research aimed to study the reflections of Chinese women through Chinese idioms from the perspectives of sex, gender, and sexuality. The data were 302 idioms collected from Chinese idiom dictionaries. The study of Chinese idioms could reflect the viewpoints of Chinese society in the past towards women. The results indicated that there were three main worldviews towards Chinese women through Chinese idioms: 1) the worldviews towards women in terms of appearances, behaviors, and emotions, 2) the worldviews towards women in terms of ages, namely women as a child, as a grown-up, and as an elderly, and 3) the worldviews towards women in terms of social status, including women as a daughter, as a wife, as a mother, and as equal as men. In the past, Chinese people considered that men and women were different. They also perceived that different physical appearances of men and women determined women's status and lifestyle. Moreover, to follow different ethics and rules among men and women was considered as a principle of living together in society.

Keyword: Worldviews; Chinese Idioms; Chinese Woman

汉语成语：中国古代人对女性的世界观

郭贤

泰国孔敬大学人文社会学院东语系，孔敬，40002，泰国

电子邮件：1149245107@qq.com

收稿日期：2020-01-21

修回日期：2020-05-05

接受日期：2020-05-28

摘要：本研究是定性研究，研究目的是通过性（sex）、性别（gender）和性意识（sexuality）角度分析中国古代人对女性的世界观。本研究利用汉语成语词典中的三百零二个古人描述与女性相关的成语来分析数千年的中国古代社会对女性的看法，可以总结归纳为以下三类：（1）对女性的外观、性格、情绪的认知；（2）对女性年龄的认知，即少年、青年和老年；（3）对女性社会地位的认知，即女儿、妻子、母亲和男女之间在社会地位上的差别。本文从以上三个角度考察和探析古人对女性的认知，了解女性的生存状况与中国古代人对于女性的要求与期望。

关键词：世界观；汉语成语；中国女性

บทนำ

สำนวนจีนเป็นมรดกอันล้ำค่าในคลังคำภาษาจีน เป็นตัวบ่งชี้ลักษณะเฉพาะของสังคมจีน สำนวนเป็นถ้อยคำที่กล่าวสืบทอดกันมา Luo Changpei (2015, p.3) ได้กล่าวว่า คำศัพท์ แต่ละคำในแต่ละภาษา ความหมายที่ใช้ในปัจจุบันอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปจากความหมายเดิม หากไม่เข้าใจในวัฒนธรรมของประเทศนั้นๆ ก็ยากที่จะวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคำศัพท์ และความหมายได้ดี ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมองว่าการศึกษสำนวนในภาษาจีนอันเป็นตัวบ่งชี้ ลักษณะเฉพาะทางสังคม หากสามารถวิเคราะห์ตีความสำนวน จะสามารถสะท้อน แนวความคิดของสังคมจีนที่มีต่อผู้หญิงได้อย่างถ่องแท้

การศึกษาสำนวนเกี่ยวกับผู้หญิงในภาษาจีนมีผลงานการศึกษาด้านวัฒนธรรมสตรีที่สะท้อนจากสำนวนสุภาษิตจีน ดังนี้ Geng Jingjing (2005) แบ่งวัฒนธรรมสตรีจีนในสังคมจีน โบราณออกเป็น วัฒนธรรมด้านความงาม วัฒนธรรมด้านอาชีพ วัฒนธรรมด้านการรักษา พรหมจรรย์ในสตรี วัฒนธรรมด้านครอบครัวและการแต่งงาน โดยวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงสตรีเพศมีความหลากหลาย สามารถสะท้อนได้จากการใช้ภาษาในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งสำนวนจีน การศึกษาเกี่ยวกับสตรียังมีงานวิจัยของเกรียงไกร กองเส็ง (2559) ศึกษาการเปลี่ยนแปลง ความหมายความงามของสตรีไทยและจีนตามวิถีสมัยใหม่ พบว่า ร่างกายของผู้หญิงยังคงตก อยู่ภายใต้การบงการของผู้มีอำนาจโดยปัจจัยสำคัญคือ สรีระของสตรีมีความบอบบางและ ด้อยกว่าชายจึงเป็นเหตุผลทางกายภาพทำให้ผู้หญิงยังคงตกอยู่ภายใต้การบงการของผู้มี อำนาจนั่นเอง Zhou Xiaojun (2011) ศึกษาภาพสะท้อนวัฒนธรรมสตรีจากสำนวนจีน พบว่า ภาพสะท้อนวัฒนธรรมของสตรี แบ่งได้เป็น สำนวนเกี่ยวกับใบหน้า กิริยา เครื่องประดับตกแต่ง ความรัก การแต่งงาน ดวงชะตา ความสามารถของสตรีและอายุ วัฒนธรรมที่สะท้อนถึงสตรีเพศมีความหลากหลาย หากมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งจะเป็น ประโยชน์ในการรู้จักสถานะของสตรีในประเทศจีนในอดีต Xu Jian (2005) ศึกษาภาพลักษณ์ ของสตรีในสำนวนจีน พบว่า ภาพลักษณ์ของสตรีที่ปรากฏในสำนวนมีทั้งภาพลักษณ์เชิงลบ

และเชิงบวก Gu Jun (2016) ศึกษาสำนวนที่สะท้อนการกีดกันทางเพศในภาษาจีน พบว่า มีสำนวนที่สะท้อนถึงการกีดกันทางเพศทั้งในด้านการทำงาน ความสามารถ การแต่งงาน คุณธรรม ลักษณะเด่นด้านเพศ ลักษณะหน้าตา โดยกล่าวว่า ระบบสังคมจีนจากอดีตถึงปัจจุบันมีความเชื่อด้านเพศสภาพที่ผู้ชายเป็นใหญ่ในสังคมจึงก่อให้เกิดสำนวนที่สะท้อนการเหยียดเพศในภาษาจีน Zhao Ronghu (2003) ได้กล่าวในหนังสือเรื่องภาษาและเพศ ในบทความความหมายของคำในภาษา กล่าวว่า คำแสดงเพศหญิงมีแนวโน้มความหมายเชิงลบมากกว่าเพศชาย จากผลการศึกษาสำนวนสตรีจากมุมมองเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ภาพลักษณ์ของสตรี และการกีดกันทางเพศได้สะท้อนให้เห็นถึงภาพลักษณ์สตรีในมุมมองต่าง ๆ ทั้งนี้ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสำนวนสตรีผ่านมุมมองด้านเพศสรีระ เพศสภาพ และเพศวิถีในสังคมจีน เพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับสภาพสังคม วัฒนธรรม ค่านิยม และมุมมองความคิดที่สังคมจีนโบราณมีต่อผู้หญิง เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาด้านจีนศึกษา ภาษา และวัฒนธรรมจีน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาลักษณะเด่นของสำนวนจีน โลกทัศน์เกี่ยวกับสตรีจีนจากสำนวนจีนด้านเพศสรีระ เพศสภาพ และเพศวิถี

วิธีการวิจัย

1. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ศึกษาบทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสำนวนสตรีจีน

1.2 เก็บรวบรวมข้อมูลสำนวนสตรีจีนจากพจนานุกรมสำนวนจีน 《成语大词典》(2017) และพจนานุกรมออนไลน์จากเว็บไซต์ zdic.net (汉典) และ hydcd.com (汉语大辞典) รวมจำนวน 302 สำนวน โดยค้นหาจากอักษรข้างที่ประกอบด้วยอักษรตัว “女” และคำที่ใช้เปรียบเปรยถึงสตรีอ้างอิงจากผลงานการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

1.3 ศึกษามุมมองต่อสตรีในด้านเพศสรีระ เพศสภาพ และเพศวิถี

1.4 นำสำนวนจีนที่ได้มาแบ่งกลุ่มวิเคราะห์จากกรอบแนวคิดด้านเพศสรีระ เพศสภาพ และเพศวิถี

2. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ผู้วิจัยวิเคราะห์ลักษณะเด่นของสำนวนจีนเกี่ยวกับสตรีในด้านความหมายและโครงสร้าง

2.2 ผู้วิจัยวิเคราะห์ภาพสะท้อนสตรีผ่านสำนวนจีน โดยใช้มุมมองในด้านความสัมพันธ์เรื่องเพศสรีระ เพศสภาพ และเพศวิถีที่มีต่อความสัมพันธ์ในระดับปัจเจกบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับสังคม โดยพิจารณาในแง่ของโครงสร้างเชิงสังคมเป็นหลัก โดยอ้างอิงกรอบแนวคิดด้านเพศ จากวิลลาสิณี พิพิธกุลและ กิตติ กันภัย (2546) ซึ่งได้ให้นิยามของ “เพศสรีระ” หมายถึง เพศที่จำแนกตามสรีระหรือระบบชีววิทยา คือ เพศชาย เพศหญิง และรวมไปถึงเพศที่มีการเปลี่ยนแปลงระบบเพศตามชีววิทยาแต่กำเนิดด้วย; “เพศสภาพ” หมายถึง เรื่องของความเป็นผู้หญิงและผู้ชายที่ไม่ได้ถูกกำหนดโดยระบบทางสรีระหรือชีววิทยา แต่ถูกกำหนดโดยปัจจัยทางวัฒนธรรม สังคม และอื่น ๆ ทำให้สังคมเกิดความคาดหวังต่อความเป็นหญิงและชายในแง่มุมมองเฉพาะต่าง ๆ และมีส่วนกำหนดความเชื่อ (belief) ทักษะคติ (attitude) มายาคติ (myth) รวมทั้งประเพณีปฏิบัติต่าง ๆ ที่ถูกทำให้กลายเป็นบรรทัดฐานของสังคม (social norms) ในเรื่องของความเป็นหญิงและชาย เช่น ผู้ที่มีสภาพเป็นชาย มักมีอัตลักษณ์ที่บ่งบอกความเป็นชาย ความแข็งแรง ความเป็นผู้นำ ความอดทน ซึ่งทั้งหมดนี้ไม่ใช่อัตลักษณ์ที่บุคคลนั้นสร้างขึ้นเองเพียงอย่างเดียว แต่เป็นผลมาจากการปรับอัตลักษณ์ให้สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมที่มีต่ออัตลักษณ์ของแต่ละเพศสภาพ และ “เพศวิถี” หมายถึง ระบบความคิดความเชื่อเรื่องเพศ เป็นกระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรมที่กำหนด จัดการ กำกับ ควบคุม รวมทั้งการแสดงออกเกี่ยวกับบรรณิยทางเพศ ความปรารถนา ความพึงพอใจในเรื่องเพศ การแสดงท่าทีที่เกี่ยวกับเรื่องเพศ การแต่งกาย เป้าหมายในความสนใจทางเพศ และการสร้างจินตนาการที่เกี่ยวกับเรื่องเพศ ไปจนถึงการออกกฎเกณฑ์ ระเบียบกฎหมายต่าง ๆ ที่มา

ควบคุมหรือกำกับดูแลเรื่องเพศของคนในสังคม ถ้าจะกล่าวอีกนัยหนึ่ง เพศวิถี หรือ SEXUALITY ก็คือ วิถีทางเพศของคนทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและในระดับสังคม ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว สังคมจะมีการสร้างบรรทัดฐานชุดหนึ่งที่ยอมรับหรือให้ความชอบธรรมกับเพศวิถีที่กำหนดขึ้นเท่านั้น

ขอบเขตการวิจัย

สำนวนจีนเกี่ยวกับสตรีในพจนานุกรมสำนวนจีน 《成语大词典》 และพจนานุกรมออนไลน์จากเว็บไซต์ zdic.net (汉典) และ hydc.com (汉语大辞典) จำนวน 302 สำนวน โดยคัดเลือกจากคำที่มีอักษร “女” เป็นส่วนประกอบหรือมีความหมายเกี่ยวข้องกับผู้หญิง (女、嫁、妇、妻、娶、婆、妈、母、婉、婷、雅、淑、婵、妍、妆、姑、娘、妖、姗、妻) และสำนวนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของสตรีโดยอ้างอิงจากผลงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์สำนวนในกรอบแนวคิดมุมมองด้านเพศสรีระ เพศสภาพ และเพศวิถี

นิยามคำศัพท์จากบทความ

1. **สตรี** ตามความหมายในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ. 2554 ระบุไว้ว่า “สตรี” อ่านว่า [สัดตรี, สะตรี] น. หมายถึง ผู้หญิง, เพศหญิง, คู่กับ บุรุษ (ใช้ในลักษณะที่สุภาพ) ทั้งนี้ สตรี หมายถึง เพศหญิงในบทความนี้ได้หมายรวมทั้งในด้านเพศสรีระ (sex) เพศสภาพ (gender) และเพศวิถี (sexuality)

2. **สำนวน** ในภาษาจีนตามพจนานุกรมภาษาจีนปัจจุบันได้ให้นิยามความหมายของสำนวนดังนี้

“成语” (Idioms) หมายถึง กลุ่มคำหรือวลีที่มีการกำหนดรูปแบบตายตัว สั้น กระชับและมีการใช้สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน โดยปกติแล้วสำนวนในภาษาจีนจะ

ประกอบด้วยอักษรสี่พยางค์ และมีที่มาของสำนวนนั้น ๆ (现代汉语词典第六版, 2012, p.166)

“俗语” (Proverbs) หมายถึง วลีหรือประโยคที่มีการกำหนดรูปแบบตายตัว ใช้งานง่าย และเป็นที่เข้าใจง่าย มีการใช้กันโดยปกติทั่วไป ส่วนใหญ่จะมีที่มาจากชนชั้นกรรมาชีพ สามารถสะท้อนการใช้ชีวิตและความคาดหวังของประชาชน (现代汉语词典第六版, 2012, p.1240)

“谚语” (Proverbs) หมายถึง วลีหรือประโยคที่มีการกำหนดรูปแบบตายตัว ใช้งานง่าย เป็นภาษาที่ใช้กันทั่วไปสะท้อนถึงหลักเหตุผลที่ลึกซึ้ง มีการใช้กันอย่างแพร่หลายตามพื้นบ้าน ประชาชนทั่วไป (现代汉语词典第六版, 2012, p.1503)

โดยทั้งสามนิยามความหมายนี้มีทั้งที่คาบเกี่ยวและไม่คาบเกี่ยวกัน ทั้งนี้ คำว่า สำนวนในงานวิจัยนี้ มุ่งศึกษาสำนวนจีนทั้งในความหมายของ “成语” “俗语” และ “谚语”

3.โลกทัศน์สตรี หมายถึง ทักษะในการมองสตรีภายใต้กรอบสภาพความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ การศึกษา ความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ

ผลการศึกษา

1. โครงสร้างกับความหมายของสำนวนจีน

คำที่มีความหมายว่า สำนวน ปรากฏเมื่อสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันออก (东汉) โดยแรกเริ่มใช้คำเรียกว่า “成言” **chéng yán** มีความหมายว่า คำอันเป็นสำนวน ต่อมาเมื่อถึงราชวงศ์ถังและราชวงศ์ซ่ง ถึงมีการใช้คำว่า “成语” **chéng yǔ** ที่มีความหมายว่า สำนวนกันอย่างแพร่หลาย (Gao Yan, 2016) สำนวนมีที่มาจากพงศาวดารจีน วรรณกรรมจีนโบราณ การสืบทอดวรรณกรรมพื้นบ้าน ภาษาจีนปัจจุบัน และมาจากภาษาต่างประเทศ (เสาวภาคย์ วรลีคนากุล, 2547)

ลักษณะเด่นของสำนวนจีน Huang Borong & Liao Xudong (2002) ได้กล่าวถึงลักษณะเด่นของสำนวนว่า สำนวนมีความหมายโดยนัย และมีโครงสร้างกำหนดตายตัว จากลักษณะเด่นดังกล่าว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สำนวนจีนที่เกี่ยวข้องกับสตรี พบว่า มีลักษณะเด่นที่สอดคล้องกับลักษณะเด่นของสำนวนจีนในด้านการมีความหมายครอบคลุม สื่อความหมายในภาพรวม มีโครงสร้างกำหนดตายตัว โดยลักษณะเด่นในด้านการเรียงลำดับคำที่พบในสำนวนเกี่ยวกับสตรี ดังนี้

(1) มีความหมายเป็นนัย มีโครงสร้างกำหนดตายตัว

สำนวนจีนมีความหมายเป็นนัย เช่น สำนวน 嫁鸡随鸡, 嫁狗随狗 jià jī suí jī, jià gǒu suí gǒu สำนวนที่แปลตรงตัวได้ว่า ออกเรือนกับไก่ก็ต้องอยู่ตามไก่ ออกเรือนกับสุนัขก็ต้องอยู่ตามสุนัข การตีความความหมายของสำนวนนี้ต้องอาศัยความเข้าใจในบริบทของสังคมจีนในการตีความของสำนวน โดยสำนวนนี้ใช้สัตว์สองชนิดในการสื่อความหมาย นั่นคือ “ไก่” ที่เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นมงคลของจีน (Yao Siqi, 2561, p.190) ในสำนวนนี้ใช้กล่าวเปรียบในความหมาย “สามีที่ดี” และ “สุนัข” สัตว์ที่มักนำมาใช้ในการเปรียบเทียบเชิงลบ (เรณูภา สิริพิตรวงค์, 2559, น.166) ในสำนวนนี้ใช้กล่าวเปรียบในความหมาย “สามีที่ไม่ดี” กล่าวคือ ในสังคมจีนสมัยก่อนการแต่งงานของหญิงสาวต้องมาจากความยินยอมของพ่อแม่ พ่อแม่จะเป็นคนหาคู่ครองที่เหมาะสมให้กับลูกสาว ซึ่งหมายความว่า ไม่ว่าสามีจะดีร้ายอย่างไร ภรรยาก็ต้องคล้อยตามสามี เชื้อฟังสามี เป็นการแปลความหมายสำนวนที่ต้องผ่านการตีความ ไม่สามารถสื่อความหมายตรงตัวได้

สำนวนจีนมีโครงสร้างกำหนดตายตัว โดยทั่วไปไม่สามารถเปลี่ยนแปลงลำดับอักษร เปลี่ยนอักษร หรือเพิ่มลดอักษรได้ มีเพียงบางสำนวนที่มีการสลับตำแหน่งแต่ความหมายยังคงเดิม เช่น 郎才女貌 láng cái nǚ mào กับ 女貌郎才 nǚ mào láng cái (พจนานุกรมสำนวนจีน, 2017, น.636, 774) มีความหมายเดียวกัน คือ ใช้กล่าวถึงสตรีผู้มีรูปโฉมงดงาม และบุรุษที่มีความสามารถ เปรียบเปรยถึงชีวิตคู่ที่สมบูรณ์ และ 男耕女织 nán gēng nǚ zhī กับ 女织男耕 nǚ zhī nán gēng (พจนานุกรมสำนวนจีน, 2017, น.755, 774) มี

ความหมายเดียวกัน คือ ใช้กล่าวถึง ในสังคมศักดินาการทำไร่ทำนาเป็นอาชีพหลัก ชายทำไร
หญิงทอผ้า สมาชิกในครอบครัวทุกคนแบ่งงานกันทำ

**(2) การเรียงลำดับคำในสำนวนจีนมักเรียงลำดับคำที่มีความหมายบ่งบอกถึงเพศ
ชายก่อนเพศหญิง**

การเรียงลำดับคำในภาษาจีนมีความคล้ายถึงกับภาษาไทย กล่าวคือ มีการเรียงลำดับคำ
ที่มีความหมายบ่งบอกถึงเพศชายก่อนเพศหญิง ในสำนวนไทย เช่น สำนวน “ผัวทาบเมีย
คอน” ปรากฏการเรียงลำดับคำจากเพศชาย (ผัว) ก่อนเพศหญิง (เมีย) ในสำนวนภาษาจีน
จากสำนวนที่มีคำว่าผู้หญิงกับผู้ชายปรากฏพร้อมกันจำนวน 78 สำนวนพบว่ามีการเรียงลำดับ
คำที่มีความหมายถึงผู้ชายก่อนผู้หญิงจำนวน 69 สำนวน สำนวนที่มีลำดับผู้หญิงก่อนผู้ชาย
จำนวน 9 สำนวน ตัวอย่างสำนวนจีนที่มีการเรียงลำดับผู้ชายก่อนผู้หญิง เช่น

男 女 老 幼 ใช้กล่าวถึงสมาชิกทุกคนทั้งชาย หญิง คนแก่และเด็ก
ผู้ชาย ผู้หญิง คนแก่ เด็ก

(พจนานุกรมสำนวนจีน, 2017, น.755)

สำนวนที่มีลำดับคำเรียงจากผู้หญิงก่อนผู้ชาย เช่น

女 貌 郎 才 ใช้กล่าวถึงสตรีผู้มีรูปร่างงดงาม และบุรุษที่มี
ผู้หญิง รูปร่าง ผู้ชาย ความสามารถ ความสามารถ เปรียบเปรยถึงชีวิตคู่ที่สมบูรณ์

(พจนานุกรมสำนวนจีน, 2017, น.774)

2. โลกทัศน์ของชาวจีนโบราณต่อสตรีจีน

โลกทัศน์สตรีจีนที่ปรากฏในสำนวนจีน ได้แก่ โลกทัศน์สตรีด้านรูปลักษณ์ กิริยาและ
อุปนิสัย โลกทัศน์สตรีตามสภาพวัย โลกทัศน์สตรีเกี่ยวกับสถานภาพสังคมของสตรีจีน

2.1 โลกทัศน์ของชาวจีนต่อสตรีจีนด้านรูปลักษณ์ กิริยาและอุปนิสัย

โลกทัศน์ของสตรีจีนที่สะท้อนผ่านสำนวนด้านรูปลักษณ์ กิริยาและอุปนิสัย แบ่งได้เป็นด้านรูปร่างของสตรี ใบหน้าของสตรี ลักษณะภายนอกอื่น ๆ อันพึงประสงค์ อุปนิสัยและกิริยาท่าทาง

(1) รูปร่างของสตรี

สตรีมีรูปร่างเล็ก อรชรอ่อนแอ้งดังสำนวนที่ว่า 娇小玲珑 jiāo xiǎo líng lóng มีความหมายว่า ผู้หญิงร่างเล็ก อรชรอ่อนแอ้งน่ารัก (พจนานุกรมสำนวนจีน, 2017, น.546) โดยคำว่า “娇小” หมายถึง เล็กอรชร เป็นสรีระรูปร่างของหญิงสาวที่สะท้อนผ่านสำนวนสำนวนนี้ปรากฏในนิยายสมัยราชวงศ์ชิง เรื่อง เนี่ยไห่ฮวา 《孽海花》 ตอนที่ 4 หน้าที่ 31 เขียนโดยนักเขียนนามว่าเจิงปู (曾朴) กล่าวว่า “衾里面，紧贴身朝外睡着个娇小玲珑的妙人儿。” หมายถึง ในผ้าห่มผืนนั้น มีหญิงสาวรูปร่างเล็กอรชรชบกายอยู่ภายใน และสำนวนนี้ยังพบในบทกลอนสมัยราชวงศ์ถัง เรื่องท่องเมืองเจียงหย่า 《江夏行》 ของกวีเอกหลีไป่ (李白) ได้กล่าวไว้ว่า “忆惜娇小婆，春心亦自持。” หมายถึง เมื่อย้อนคิดถึงสมัยยังไม่ออกเรือน ตอนรูปร่างสัดส่วนอรชร ยามนั้นคิดใฝ่หาจนถึงชาย แต่ก็ยังหักห้ามใจเอาไว้ได้ ในนิยายและบทกลอนใช้สำนวน 娇小玲珑 กล่าวถึงลักษณะสรีระรูปร่างเล็กอรชรของสตรี

ภาพวาดฝาผนัง พระสนมเอกหยางก้วยเพย
ที่มาภาพ http://www.sohu.com/a/3034933935_120033480

ภาพวาดจำลองของ เจ้าเพยเยี่ยน
ที่มาภาพ <https://baike.baidu.com/item/赵飞燕/40226>

สตรีมีความงามที่สะท้อนผ่านทางรูปร่างที่แตกต่างกัน ดังสำนวนที่ว่า 环肥燕瘦 huán féi yàn shòu สำนวนนี้ หมายถึง สตรีแต่ละนางมีความงดงามที่แตกต่างกัน (พจนานุกรมสำนวนจีน, 2017, น.487) ปรากฏในบทกลอนเชิงวิพากษ์ สมัยราชวงศ์ซ่ง ประพันธ์โดยมหากวีนามว่า ซูซื่อ (苏轼) หรือ เป็นที่รู้จักในชื่อซุตงโผ เรื่อง “สุนเฉินเหล่าขอศาลาโม่เมี่ยว” 《孙莘老求墨妙亭诗》 ในสำนวนนี้คำว่า “环” กล่าวถึง พระสนมเอกของจักรพรรดิถังเสวียนจงแห่งราชวงศ์ถัง พระนางหยางก้วยเพย พระนางมีรูปร่างสรีระที่อวบอ้วนแต่มีความงามที่ล้ำลึก เป็นหนึ่งในสี่สาวงามแผ่นดินจีน และคำว่า “燕” หมายถึง องค์ฮองเฮาของจักรพรรดิอันเฉิงแห่งราชวงศ์ฮั่น นามว่า พระนางเจ้าเพยเยี่ยน พระนางมีรูปร่างผอมบาง แต่มีความงดงามจนเป็นที่เลื่องลือยิ่ง จากความงามด้านสรีระที่แตกต่างในแต่ละยุคสมัย จึงอาจกล่าวได้ว่า ความงามของสตรีจากมุมมองของคนในสังคมถูกกำหนดโดยลักษณะความชอบที่ต่างกัน ถึงแม้จะเป็นในยุคสมัยเดียวกันแต่ความงามของสตรีด้าน

สตรีระในแต่ละช่วงเวลาก็อาจมีความแตกต่างกันได้ แม้แต่ในสมัยราชวงศ์ถังแนวความคิดเกี่ยวกับความงามของสตรีที่มองว่า สตรีที่มีรูปลักษณ์อวบอ้อมเป็นสตรีที่มีความงามยิ่งนัก (以胖为美) ก็มีนักวิชาการหลายท่านให้ความเห็นที่แตกต่างกัน เช่น Guo Li (2009, p.7) กล่าวว่า ความงามของสตรีในสมัยราชวงศ์ถังไม่สามารถใช้คำว่า “ความอวบอ้อมคือความสวย” มาแสดงถึงความงามของสตรีในราชวงศ์ถังทั้งยุค เพราะแท้จริงแล้วสตรีราชวงศ์ถังหากไล่เรียงตั้งแต่ต้นยุคจนถึงปลายยุค การมองความงามของสตรีแบ่งได้เป็นสามช่วงด้วยกัน คือ ในต้นราชวงศ์สตรีที่มีรูปร่างผอมบางถือว่าเป็นสตรีที่มีความงดงาม ต่อมามองว่าสตรีที่มีรูปร่างอวบอ้อมเป็นสตรีที่มีความงาม และในตอนปลายยุคก็มองว่าสตรีที่มีรูปร่างผอมบางเป็นสตรีที่มีความงาม นักวิชาการที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอีกท่านหนึ่ง Zuo Hongtao (2017, p.161) กล่าวว่า ความงามของสตรียุคราชวงศ์ถังหากแบ่งจากลักษณะทางภูมิศาสตร์และช่วงเวลา ในช่วงต้นราชวงศ์ถังสตรีที่มีลักษณะอวบอ้อมสมบูรณ์ ตัวสูง ผิวขาวถือเป็นสตรีที่มีความงามตามแนวคิดของชนเผ่าหูและชนชาวฮั่นที่อาศัยอยู่ทางเหนือของประเทศจีน แต่ยุคกลางถึงปลายราชวงศ์ สตรีที่มีลักษณะผอมบางเป็นสตรีที่มีความงามตามแนวคิดของชนชาวฮั่นที่อาศัยอยู่ทางใต้ของประเทศจีน จากผลการศึกษานักวิชาการทั้งสองท่านจะเห็นได้ว่าการแบ่งช่วงเวลาของยุคสมัยในการวิเคราะห์ความงามของสตรีราชวงศ์ถังมีความแตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ความงามด้านสตรีระของสตรีราชวงศ์ถังนั้นมีความหลากหลาย ไม่สามารถใช้คำว่า สตรีที่มีรูปลักษณ์อวบอ้อมเป็นสตรีที่มีความงามยิ่งนัก (以胖为美) มาแสดงถึงความงามด้านสตรีระของสตรีราชวงศ์ถังทั้งยุค ดังนั้น จากแนวคิดขั้นต้นอาจกล่าวได้ว่า รูปลักษณ์สตรีของจีนที่สะท้อนผ่านสำนวนจีนมีความแตกต่างกันในแต่ละยุคสมัย เป็นการสะท้อนถึงการแสดงออกเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของสตรีในด้านรูปร่างสตรีระ และยังแสดงถึงรสนิยมทางเพศ ความปรารถนา ความพึงพอใจในรูปร่างสตรีระสตรีระของชาวจีนโบราณในยุคนั้น

(2) ใบหน้าของสตรี

โลกทัศน์เกี่ยวกับใบหน้าของสตรีจีนที่สะท้อนผ่านสำนวน สตรีที่มีความงามคือสตรีที่มีคิ้วสวย มีฟันขาว ริมฝีปากแดงระเรื่อ มีใบหน้าที่งดงามดังดวงจันทร์หรือมีใบหน้าที่งดงามดังดอกไม้

ตามแนวคิดของชาวจีนในสมัยก่อน คิ้วเป็นสิ่งที่แสดงถึงความงามของสตรีอย่างหนึ่ง สตรีที่มีความงาม คือ สตรีที่มีคิ้วสวย ดังสำนวนที่ว่า 宛转蛾眉 wǎn zhuǎn é méi คิ้วโค้งดังคันศร (พจนานุกรมสำนวนจีนฮั่นเตี้ยน, 2562) “蛾眉” หมายถึง ฝีเสื้อกลางคืน ใช้หมายถึง หญิงที่มีคิ้วงาม (อดุลย์ รัตนมันเกษม, 2548, น.34) สำนวนนี้ปรากฏในผลงานของกวีในสมัยราชวงศ์ถัง นามว่าหลิวซีอี่ (刘希夷) ถอดมาจากโคลงกลอน “มหาเศรษฐีกับความเศร้าสร้อยในวัยชรา” 《代悲白头翁》 ในบทกลอนนี้ 宛转蛾眉 ใช้เปรียบถึง ใบหน้าอ่อนเยาว์ของสตรีวัยแรกรุ่น ดังคำกล่าวที่ว่า “宛转蛾眉能几时，须臾鹤发乱如丝。” หมายถึง วัยหนุ่มสาวจะยืนยาวเท่าใด ไม่นานนักผมขาก็จักยาวพล้วนตั้งโยไหม และสำนวนนี้ยังพบในบทกลอนนำ “ลำน่าโศกนรินทร์” 《长恨歌》 ของมหากวียุคราชวงศ์ถัง ไปจี้วี่อี่ (白居易) ที่กล่าวถึง โศกนาฏกรรมความรักของจักรพรรดิถังเสียนจงกับพระสนมเอกหยางก้วยเฟย กล่าวไว้ว่า “六军不发无奈何，宛转蛾眉马前” หมายถึง หกทัพไม่เคลื่อนพลจนจิตติ โศกนี้ต้องม้วนหน้าอาชาพลัน ในลำน่านี้คำว่า “宛转” หมายถึง ลักษณะใบหน้าที่มีอารมณ์เศร้าโศก รำพึงรำพัน ก่อนที่จะต้องสิ้นชีพของพระสนมเอกหยางก้วยเฟย คำว่า “蛾眉” ในอดีตจะใช้กล่าวถึงสาวงาม ในบทนี้ใช้กล่าวแทนถึง พระสนมเอกหยางก้วยเฟย และในปัจจุบัน คำว่า “宛转” หมายถึง การขึ้นลงที่เบาและนุ่มนวล คำว่า “蛾眉” หมายถึง คิ้วที่บางและยาว ดังนั้น สำนวน 宛转蛾眉 จึงใช้หมายถึง คิ้วที่สวยงามของหญิงสาว มักใช้ในการบรรยายความงามของสตรี ทั้งนี้ความงามของคิ้วสตรีในแต่ละสมัยมีมุมมองความงามที่แตกต่างกัน ในราชวงศ์ฮั่นสตรีเริ่มมีการแต่งคิ้วในลักษณะต่าง ๆ มีลักษณะคิ้วของสตรีปรากฏหลายแบบ เช่น คิ้วแบบฉ้างเหมย (长眉) คือคิ้วทรงเรียวยาว คิ้วแบบ

ปาจ้อเหมย (八字眉) คือคิ้วทรงสามเหลี่ยม คิ้วหยวนซานเหมย (远山眉) คือ การเขียนคิ้วที่มีลักษณะบาง ยาว และใช้สีอ่อนในการเขียน เป็นต้น ต่อมาในราชวงศ์ถังนับว่าเป็นยุคเฟื่องฟูด้านความงาม ปรากฏลักษณะคิ้วของสตรีที่เป็นที่นิยมกว่าลิปลักษณะ โดยมากจะเป็นการแต่งคิ้วให้ยาว หนา และเข้ม ต่อมาในสมัยราชวงศ์ซ่งและราชวงศ์หมิงสตรีนิยมแต่งคิ้วให้บางและยาว ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นลักษณะความงามในการแต่งคิ้วของสตรีในสมัยก่อน แสดงถึงอัตลักษณ์ของสตรีในสมัยนั้น

นอกจากนี้ ลักษณะความงามบนใบหน้าของสตรีอีกอย่างหนึ่ง คือ สตรีมีฟันขาว ริมฝีปากแดงระเรื่อ ดังสำนวนที่ว่า 齿白唇红 chǐ bái chún hóng สำนวนนี้ปรากฏในบทอุปรากรจีนชุด “ลำน่านการขับร้อง” 《群音类选》 โดยนักแต่งบทประพันธ์ นามว่า หูเหวินฮ้วน (胡文焕) ใช้ในการบรรยายใบหน้าที้งดงาม กล่าวถึง หญิงที่มีความงามต้องมีฟันขาว และปากสีแดง (พจนานุกรมสำนวนจีน, 2017, น.196) นอกจากนี้ลักษณะดังกล่าวยังพบในสำนวน 蛾眉皓齿 é méi hào chǐ คำว่า 皓齿 หมายถึง ฟันขาวสะอาด (พจนานุกรมสำนวนจีน, 2017, น.312) สำนวนนี้ปรากฏในบทกวี “สาวงาม” 《美人赋》 แต่งโดยนักประพันธ์สมัยราชวงศ์ฮั่น นามว่า ซือหม่าเซียงหฺรู (司马相如) กล่าวว่า “臣之东邻，有一女子，云发丰艳，蛾眉皓齿，颜盛色茂，景曜光起。” หมายถึง บ้านถัดไปฝั่งตะวันออก มีหญิงสาวนางหนึ่ง มีผมที่ดงาม รูปร่างอวบอ้อมอรชร คิ้วโค้งยาวดั่งคันศร ฟันขาวสะอาด รูปร่างหน้าตาดีดงาม ดึงดูดสายตาผู้คนยิ่งนัก ความงามของสตรีที่สะท้อนผ่านใบหน้ายังพบในสำนวนจีน 嫣然一笑 yān rán yī xiào หมายถึง การพรรณนาลักษณะการยิ้มที่สวยงาม “嫣然” หมายถึง ลักษณะท่าทางการยิ้มที่สวยงาม (พจนานุกรมสำนวนจีน, 2017, น.1241) ใช้บรรยายสตรีที่มีรอยยิ้มสดใส บริสุทธิ์ ปรากฏในบทประพันธ์เรื่อง “ภวังค์ดัดมหาของเต็งจูจี” 《登徒子好色赋》 ในยุครณรัฐ ประพันธ์โดยกวีนามว่า ซ่งอิวี่ (宋玉) บทประพันธ์ได้กล่าวถึง ความงามของสตรีแคว้นฉู่ ซ่งอิวี่ชื่นชมความงามของสตรีแคว้นฉู่ว่า พวกนางมีเอวเล็กดั่งผ้าแพรที่รัดไว้ มีฟันเรียงกันดั่งเปลือกหอยที่ถูกร้อยเรียงไว้

ยามยิ้มทำให้ชายหนุ่มเมืองหยางเฉิงและเมืองเซี่ยซ่ายหลงไหลนัก (เมืองหยางเฉิงและเมืองเซี่ยซ่าย เป็นเมืองอันเป็นที่อยู่ของตระกูลสูงศักดิ์ของแคว้นฉู่)

ทั้งนี้ ในอดีตความงามของหญิงสาวมักใช้ธรรมชาติรอบตัวในการเปรียบเทียบ เช่น การใช้ดวงจันทร์ และ ดอกไม้ กล่าวแทนถึงความงามของหญิงสาว ดังเช่นสำนวน 花容月貌 huā róng yuè mào หรือ 月貌花容 yuè mào huā róng หมายถึง รูปร่างหน้าตาอันงดงามของสตรี (พจนานุกรมสำนวนจีน, 2017, น.479) ปรากฏในนวนิยายเรื่องไซอิ๋ว 《西游记》 ตอนที่ 62 “那公主花容月貌，有二十分人才。” ใช้บรรยายถึงความงามขององค์หญิงวานเจิง (万圣公主) ซึ่งเป็นธิดาของปีศาจปลากระพงและปีศาจปลาหัวงู กล่าวว่าเป็น “นางช่างมีรูปโฉมงดงามนัก นางเปรียบดังดอกไม้และดวงจันทร์ งามจนเป็นที่จับจ้องของชายมากมาย”

จากสำนวนข้างต้น การสะท้อนภาพความงามสตรีผ่านลักษณะหน้าตา การมีคิ้วสวย มีฟันขาว ริมฝีปากแดงระเรื่อ มีใบหน้าที่งดงามดังดวงจันทร์ และ ดอกไม้ เป็นการแสดงถึงความปรารถนา ความพึงพอใจในรูปลักษณ์ของสตรี ที่กำหนดโดยมุมมองของชาวจีนโบราณ เป็นลักษณะความงามสตรีที่พึงประสงค์ของสังคมในยุคนั้น ๆ

(3) ลักษณะภายนอกอันพึงประสงค์

ตามแนวคิดของชาวจีนในสมัยก่อน หนึ่งในคุณสมบัติของสตรีที่มีลักษณะอันพึงประสงค์ นอกจากหน้าตาที่มีความงามแบบธรรมชาติ การมีคิ้วที่สวยงาม มีฟันขาว และปากแดงระเรื่อแล้ว ยังมีลักษณะภายนอกอันพึงประสงค์อื่นๆ เช่น การมีมือที่ขาวบางและนุ่ม มีความงามตามธรรมชาติ และมีผิวพรรณผุดผ่องสวยงามดังหยก

การมีมือที่ขาวบางและนุ่มเป็นหนึ่งในคุณสมบัติความงามของสตรีที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการคัดนางในเข้าในวังหลวง สำนวนที่ได้กล่าวถึงความงามของมือสตรี เช่น สำนวนจีนที่ว่า 手如柔荑 shǒu rú róu tí คำว่า “荑” หมายถึง พืชที่เพิ่งจะเจริญงอกเงยออกมา ใช้เปรียบตั้งมือของหญิงสาวที่มีความบอบบาง นุ่มนวล (พจนานุกรมสำนวนจีน, 2562) ซึ่งในอดีตการ

คัดเลือกบรรดาเหล่านางในเข้าวัง สิ่งหนึ่งที่ต้องพิจารณา คือ มือขาบางและนุ่ม เหมือนดั่งที่ปรากฏในภาพยนตร์จีนโบราณเรื่อง นางใน 《后宫》¹ ในฉากตอนคัดเลือกนางในเข้าวังหลวง เด็กสาวทุกคนที่เตรียมเข้าวังต้องมีการตรวจร่างกายตามลักษณะอันพึงประสงค์ของสตรีในสมัยก่อน การตรวจคู่มือของเด็กสาว เป็นการตรวจดูว่า เด็กสาวที่จะเข้าวังมีมือขา นุ่มหรือไม่ ผ่านชีวิตที่ตรากตรำทำงานมาหรือไม่ กล่าวได้ว่า มือขา บอบบาง นุ่มนวลของสตรี เป็นหนึ่งในวิถีสังคมที่ได้แสดงออกถึงความพึงพอใจในรูปลักษณ์ภายนอกของสตรี

ที่มาภาพ: ภาพตัดมาจากฉากคัดเลือกนางในของภาพยนตร์เรื่อง นางใน

นอกจากนี้ ลักษณะความงามของสตรียังใช้ธรรมชาติมาเปรียบเทียบ เช่น การใช้ดอกบัว มาเปรียบความงามของสตรี ดอกบัวเป็นเป็นสัญลักษณ์ของคุณงามความดี และใช้เปรียบตั้งความบริสุทธิ์ ความสวยงามของหญิงสาว ดังปรากฏสำนวนที่ว่า 出水芙蓉 chū shuǐ fú róng สำนวนนี้มีความหมายว่า ดอกบัวที่เพิ่งบานโผล่พ้นน้ำ (พจนานุกรมสำนวนจีน, 2017, น.208) คำว่า “芙蓉” หมายถึง ดอกบัว มักใช้เปรียบเทียบกับทกวีที่มีความไพเราะ และ

¹ ตอนที่ 1 เวลา 35:35 <https://www.youtube.com/watch?v=x3MB-uzCG0w&list=PLn7ueQx7cc2zLUougY8NMGIIdQTFQsL5s&index=2> เข้าถึงเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2562

สามารถใช้เปรียบกับความสวยแบบธรรมชาติของผู้หญิงที่เปรียบดั่งดอกบัวแรกแย้ม มีความบริสุทธิ์ สดใส

ในด้านผิวพรรณของสตรี ชาวจีนมักใช้การพรรณนาความสดใสของสตรีเหมือนหยกใส ดังคำกล่าวที่ว่า “女人如玉，玉如女人” nǚ rén rú yù, yù rú nǚ rén สตรีเปรียบดั่งหยก หยกเปรียบได้ดั่งสตรี หยกเป็นอัญมณีล้ำค่าที่ชาวจีนนิยม สามารถใช้คำว่าหยกในการเปรียบถึงอวัยวะ สัดส่วนต่าง ๆ ของสตรี เช่น เล็บงามดั่งหยก (玉甲) มือขาว สะอาดงามดั่งหยก (玉腕) เอวงามคอดดั่งหยก (玉腰) ผิวพรรณงามดั่งหยก (玉肤) คำว่าผิวพรรณงามดั่งหยกยังพบในสำนวน 冰肌玉骨 bīng jī yù gǔ ใช้กล่าวถึงผิวของผู้หญิงที่ขาวใส สะอาด เรียบเนียน บริสุทธิ์ดั่งหยก (พจนานุกรมสำนวนจีน, 2017, น.85) ปรากฏในบทประพันธ์ของซูซีอ ในบทประพันธ์ร้อยกรอง บทประพันธ์นี้ได้กล่าวถึงกษัตริย์นามว่าเมิ่งฉิ่ง (孟昶) ในยุคสมัยห้าราชวงศ์กับสนมเอกฮวาหฺรู่ย (花蕊夫人) ที่ได้เสด็จแปรพระราชฐานหนีความร้อนมาที่สระหม่วเหอ (maha pool) สำนวน 冰肌玉骨 ถูกใช้ในการบรรยายลักษณะความงดงามของสนมเอกฮวาหฺรู่ย กล่าวว่า พระนางเป็นผู้มีผิวพรรณขาวสะอาด เรียบเนียน บริสุทธิ์ดั่งเช่นหยกที่ไม่มีรอยแตกหัก มีความงดงามยิ่งนัก

จากลักษณะภายนอกอันพึงประสงค์ของสตรีที่สะท้อนผ่านสำนวน ได้แก่ การมีมือขาวบาง นุ่ม มีความสวยเหมือนดอกบัวแรกแย้ม มีผิวพรรณบริสุทธิ์ดั่งหยก เป็นลักษณะที่พึงประสงค์ที่สังคมกำหนดขึ้น สะท้อนถึงแนวคิดด้านความปรารถนา ความพึงพอใจในลักษณะของสตรีของคนในสังคมสมัยนั้น

(4) กิริยาท่าทางและอุปนิสัยของสตรี

ทัศนคติที่มีต่อสตรีในด้านอุปนิสัย กิริยาท่าทางไม่ใช่อัตลักษณ์ที่สตรีจินนางใดนางหนึ่งสร้างขึ้นมาเองเพียงอย่างเดียว แต่เป็นผลมาจากการปรับอัตลักษณ์ให้สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมที่มีต่ออัตลักษณ์ของแต่ละเพศสภาพ อย่างเช่น ลักษณะท่าทางการเดินของสตรี อุปนิสัยของสตรีตามแนวคิดของคนในสังคม รวมทั้งลักษณะนิสัยที่ไม่พึงประสงค์ต่างๆ

สำนวน 姗姗来迟 shān shān lái chí ใช้เปรียบทำทางการเดินชดช้อยของผู้หญิง ปัจจุบันมักใช้กล่าวถึง กิริยาทำทางที่เชื่องช้า การเดินช้าๆ กว่าที่จะเดินทางมาถึง (พจนานุกรมสำนวนจีน, 2017, น.934) ปรากฏในหนังสือประวัติศาสตร์ที่บันทึกเรื่องราวของราชวงศ์ฮั่น (汉书) ประพันธ์โดยนักประวัติศาสตร์ นักวรรณคดี นามว่า ปานกู่ (班固) กล่าวว่า “立而望之，偏何姗姗其来迟。” หมายถึง ลูกขึ้นมามองเจ้าครั้งแล้วครั้งเล่า เหตุใดเจ้ายังเดินทางมาไม่ถึงเล่า สำนวนนี้ได้มาเรื่องเล่าถึงจักรพรรดิฮั่นอู่ตี้ (汉武帝) กับพระนางหลี่เหยียน (李妍) หลังจากที่พระนางหลี่เหยียนได้สิ้นใจไป จักรพรรดิฮั่นอู่ตี้ได้ทรงเสียพระทัยยิ่งนัก จึงได้ให้คนมาทำพิธีเรียกวิญญาณของพระนาง ตอนนั้นเองจักรพรรดิฮั่นอู่ตี้ได้เห็นเงาของพระนาง จึงได้กล่าววาทาว่า “นั่นใช่เจ้าหรือไม่ ไม่ใช่หรือ ลูกขึ้นมามองเจ้า เหตุใดเจ้ายังเดินมาไม่ถึงเล่า”

สตรีมีความซื่ออกซื่อใจผู้อื่น มีจิตใจดีงาม ดังเช่นสำนวนที่ว่า 窈窕淑女 yǎo tiǎo shū nǚ ใช้กล่าวถึงผู้หญิงที่มีกิริยาอ่อนหวานแซมซ้อย มีความสุภาพอ่อนโยน มีจิตใจดีงาม คำว่า “窈窕” แปลว่า หญิงสาวที่มีกิริยาอ่อนหวานแซมซ้อย “淑女” แปลว่า หญิงสาวที่มีจิตใจดีงาม (พจนานุกรมสำนวนจีน, 2017, น.1267) ปรากฏในบทกวีเกี่ยวกับความรักกวนจิว (关雎) หรือเรียกว่าบทกวีจิวซันคุ ในคัมภีร์กวี (诗经) กล่าวไว้ว่า “窈窕淑女，君子好逑。” หมายถึง หญิงสาวผู้มีจิตใจดีงามและมีหน้าตาที่สวยงาม เหมาะกับการเป็นคู่ชีวิตในอุดมคติของสุภาพบุรุษ เป็นการแสดงถึงความปรารถนา ความพึงพอใจต่อสตรีของบุรุษ

สตรีมีนิสัยใจอ่อน ซึ่งเป็นสำนวนที่มีความหมายในเชิงลบ ปรากฏในสำนวน 妇人之仁 fù rén zhī rén เดิมใช้หมายถึง การจัดการเรื่องราวต่าง ๆ ให้อภัยเรื่องราวต่าง ๆ โดยไร้หลักการ ไม่คำนึงถึงส่วนรวม มักใช้กับการพรรณนาถึงความใจอ่อนของผู้หญิง และสามารถใช้หมายถึง ลักษณะนิสัยของผู้หญิงใจแคบ คิดเล็กคติน้อย (พจนานุกรมสำนวนจีน, 2017, น. 374) ปรากฏในบันทึกประวัติศาสตร์ชื่อจี้ 《史记·淮阴侯列传》 ของนักประวัติศาสตร์ชื่อหม่าเชียน (司马迁) กล่าวว่า “项王见人，恭敬慈爱，言语呕呕，人有疾

病，涕泣分食飲，至使人有功，當封爵者，印刑弊，忍不能予，此所謂婦人之仁也。” เป็นการกล่าวถึง ตอนที่หานซินพูดถึงฉ้อป้าอ๋อง (สำเนียงเรียกในภาษาฮกเกี้ยน) หรือ ภาษาจีนกลางเรียกว่าเซียงอี้วี่ (項羽：項王) กล่าวว่า ฉ้อป้าอ๋องถึงแม้เป็นผู้ที่น่านับถือ ถ้อยทีถ้อยอาศัย พบเห็นผู้ใดป่วยไข้ ก็พลอยเป็นห่วงจนน้ำตาไหล และยังนำอาหารของตนเองแบ่งให้กับเขาอีกด้วย แต่เวลาที่มีผู้ใดทำการรบได้ดี เมื่อถึงเวลาที่ควรจะชมเชยยกย่องเขาผู้นั้น แม้แต่ตราประทับที่มีขอบแตกหักที่ถืออยู่ในมือ กลับไม่กล้าเอาให้เขา นี่แหละที่เขาเรียกว่า จิตใจของสตรี และยังมีสำนวนที่กล่าวถึงลักษณะของสตรีมีอารมณ์อ่อนไหวง่ายเช่น สำนวน 婆婆妈妈 pó po mā mā ใช้กล่าวถึงการเคลื่อนไหวช้า ๆ การพูดเรื่อยเปื่อย หรือ การมีอารมณ์อ่อนไหวง่ายของสตรี (พจนานุกรมสำนวนจีน, 2017, น.798) สำนวนนี้ยังปรากฏใช้ในการเปรียบเทียบบุรุษที่อ่อนแอตั้งสตรี ในวรรณกรรมเรื่องความฝันในหอแดง《红楼梦》ตอนที่ 11 “宝玉，你忒婆婆妈妈的了。” กล่าวถึงตอนที่เฟิงเจี๋ย เห็นจ๋าเป่าอี้วี่ป่วยอยู่จึงเข้าไปพูดคุยกุยปลอบประโลมว่า “เป่าอี้วี่นี่ง้ออย่าได้ทำตัวอ่อนแอตั้งเช่นสตรีไปเลย”

สตรีมีนิสัยพูดจาเรื่อยเปื่อย ดังพบในสำนวน 长舌之妇 cháng shé zhī fù มักใช้ในการกล่าวถึงผู้หญิงที่พูดมาก พูดจาเรื่อยเปื่อย พูดจาวิพากษ์วิจารณ์ผู้อื่นโดยไม่มีหลักฐาน (พจนานุกรมสำนวนจีนอันเตี้ยน, 2562) ปรากฏในคัมภีร์กวี《诗经·大雅·瞻昂》ซึ่งเป็นบทกลอนที่นักประพันธ์ได้กล่าวถึงอารมณ์ ความกังวลใจ ความเกลียดชังที่มีต่อโจวโยวหวัง (周幽王) ที่ลุ่มหลงในอิสตรีนางหนึ่งมีนามว่าเป่าซื่อ (褒姒) โดยกล่าวว่า “妇有长舌，唯厉之阶。” หมายถึง พระนางทรงพูดคำหวาน หวานล่อม พูดจาเรื่อยเปื่อย พูดจาวิพากษ์วิจารณ์ผู้อื่นโดยไม่มีหลักฐาน แท้จริงแล้วที่อาณาจักรล่มสลายมิได้เกิดจากสิ่งใดเลย ล้วนเกิดจากคำพูดของอิสตรีเป็นบันไดแห่งความล้มเหลวของโจวโยวหวัง

สำนวนที่กล่าวถึงนิสัย กิริยาท่าทางของสตรี ได้สะท้อนลักษณะของสตรีทั้งในด้านสตรีที่มีลักษณะอันพึงประสงค์และลักษณะไม่พึงประสงค์อันเป็นลักษณะที่ถูกสะท้อนผ่านระบบความคิดเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องเพศ

2.2 โลกทัศน์ของชาวจีนต่อสภาพวัยของสตรีจีน

ในความคิดของชาวจีนต่อโลกทัศน์สตรีตามสภาพวัยได้สะท้อนผ่านสำนวนไว้ดังนี้ สตรีในวัยเด็ก สตรีในวัยกำลังเจริญเติบโต และสตรีสูงวัย

(1) สตรีในวัยเด็ก

สตรีในวัยเด็กเป็นวัยแห่งความบริสุทธิ์ ไร้เดียงสา มีความร่าเริงสดใส ดังสำนวนที่ว่า 金童玉女 jīn tóng yù nǚ เป็นคำกล่าวในลัทธิเต๋า หมายถึง เด็กชายและเด็กหญิงที่ปรณนิบัติเทพ ต่อมาใช้หมายถึง เด็กชายและเด็กหญิงที่บริสุทธิ์ ไร้เดียงสา ร่าเริงสดใส (พจนานุกรมสำนวนจีน, 2017, น.563) และยังพบในสำนวน 骄儿驀女 jiāo ér áo nǚ หมายถึง เด็กที่มีความบริสุทธิ์ ไร้เดียงสา (พจนานุกรมสำนวนจีนอันเตียน, 2562) กล่าวได้ว่า ความบริสุทธิ์ ไร้เดียงสา ร่าเริงสดใส เป็นอัตลักษณ์ของเด็กชายและเด็กหญิงที่สะท้อนผ่านสำนวนจีน

(2) สตรีในวัยกำลังเจริญเติบโต

สตรีในวัยกำลังเจริญเติบโต อาจนับได้ตั้งแต่วัยสิบห้าปีจนถึงอายุยี่สิบกว่าปี ดังสำนวนจีนที่บอกช่วงวัยของหญิงสาว เช่น 二八佳人 èr bā jiā rén หมายถึง หญิงสาวแรกรุ่นวัยสิบหกปี หรือ ใช้หมายถึง หญิงงามวัยแรกรุ่น (พจนานุกรมสำนวนจีนอันเตียน, 2562) ปรากฏในบทกลอนของกวีเอกชู่ซือ ได้กล่าวไว้ในบทกลอนที่เขียนให้กับภรรยาของเขา “二八佳人 细马驮，十千美酒滑城歌。” ใช้ในการเปรียบเปรยความงามในวัยแรกแย้ม เมื่อเวลาล่วงเลยไปสังขารความงามก็มีวันสูญหาย ในบทนี้คำว่า “二八” หมายถึง หญิงสาววัยแรกรุ่นซึ่งเป็นวัยกำลังเจริญเติบโต และอีกหนึ่งสำนวนที่ใช้บอกช่วงอายุของสตรี ได้แก่ 花信年华 huā xìn nián huá กล่าวถึง หญิงสาววัยยี่สิบสี่ปี หรือใช้กล่าวรวมถึงวัยสาว ในวัยนี้เป็นช่วงที่หญิงสาวมีความงดงามยิ่ง ปรากฏในบทกลอนสมัยราชวงศ์ซ่งของฟานเฉิงต้า (范成大)

ตอน ความมืดครึ้มหลังเทศกาลโคมไฟ 《元夕后连阴》 เป็นการพรรณนาถึงอารมณ์ของผู้เขียนที่กำลังรอคอยยามเช้าที่มีแสงตะวันในฤดูใบไม้ผลิ เปรียบตั้งอายุช่วงวัยหนุ่มสาว

สตรีในวัยกำลังเจริญเติบโตเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลง ดังสำนวนที่ว่า 女大十八变 nǚ dà shí bā biàn หมายถึง ช่วงเวลาการเติบโตเปลี่ยนเป็นวัยสาว รูปร่างหน้าตาของผู้หญิงนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ความงามวัยแรกแย้ม (พจนานุกรมสำนวนจีนอันเตี้ยน, 2562) สำนวนนี้ปรากฏในบันทึกธรรมสมัยราชวงศ์ซ่งเรื่อง จิ่งเต๋อจ้วนเต็งถู่ 《景德传灯录》 มีตอนหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า “龙女有十八变，汝与老僧试一变看。” หมายถึง หลงหนี่วี่มีอิทธิฤทธิ์ เจ้าละมีอิทธิฤทธิ์หรือไม่ (龙女; เง็กนี้้ง เหล่งลื้อ) เป็นคำกล่าวจากเรื่องเล่าที่ว่า มีแม่ชีนางหนึ่ง อยู่อาจจะเปิดสำนักสอนธรรมะ จึงไปถามพระอาจารย์ พระอาจารย์ตอบว่า เป็นแม่ชีมิต้องเปิดสำนักธรรม แม่ชีจึงถามกลับว่า แล้วการที่หลงหนี่วี่ได้ฝึกธรรมจนบรรลุธรรมตั้งแต่อายุแปดขวบนั้น ท่านจักว่าอย่างไร พระอาจารย์ตอบว่า หลงหนี่วี่มีอิทธิฤทธิ์แล้วเจ้าละ ลองสำแดงอิทธิฤทธิ์ให้พระอาจารย์ดูได้หรือไม่ ในบทนี้คำว่า “十八” หมายถึง การเปลี่ยนแปลง ภายหลังใช้ในหมายถึงการเปลี่ยนแปลงของวัยสาว

สตรีในวัยกำลังเจริญเติบโตจะมีเครื่องแต่งกายบอกการเปลี่ยนแปลงสถานะ เช่น ปิ่นปักผม ดังสำนวนที่ว่า “年已及笄” nián yǐ jí jí “笄” หมายถึง ปิ่นปักผม หญิงสาวในสมัยก่อนเมื่ออายุเข้าวัยสิบห้าแล้วจะสามารถใช้ปิ่นปักผมได้ เป็นการบ่งบอกสถานะว่าถึงวัยที่สามารถแต่งงานได้แล้ว (พจนานุกรมสำนวนจีน, 2017, น.766) ปรากฏในบทอ่านสมัยราชวงศ์ซ่งเรื่อง ลิขิตชะตา 《再生缘》 ตอนที่สอง เขียนโดยเฉินตวนเซิง (陈端生) ได้เขียนไว้ว่า “奴家年已及笄，闺中待字，幼读诗书，略通翰墨，空负才女之名，埋没凌云之志。” หมายถึง บ้านที่ออกเรือนนั้น หญิงสาวมีอายุถึงวัยออกเรือนแล้ว หญิงสาวเป็นผู้รักการเรียนรู้ ชอบเขียนหนังสือ มีความรู้้อย่าง ในคำกล่าวนี้ใช้สำนวน “年已及笄” กล่าวถึงวัยที่เหมาะสมแก่การออกเรือน เป็นกระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรม

ที่กำหนดช่วงวัยของสตรีในการออกเรือน แสดงถึงระบบความคิดเรื่องการออกเรือนของหญิงสาวในสมัยก่อน

(3) สตรีสูงวัย

แนวคิดของชาวจีนต่อสตรีสูงวัยที่สะท้อนผ่านสำนวน เปรียบสตรีสูงวัยดั่งฤดูใบไม้ผลิที่หมดไป เปรียบดั่งดอกไม้ที่เหี่ยวเฉา ดวงจันทร์ไม่เต็มดวง และเปรียบดั่งต้นไม้รากแก่ที่ต้องล้มตายจากไป ดังสำนวนที่ว่า 春归人老 คำว่า “春” หมายถึง แสงในฤดูใบไม้ผลิ ใช้เปรียบเทียบความงามวัยแรกแย้มของหญิงสาว เมื่อแสงในฤดูใบไม้ผลิต้องหมดไป นั่นก็หมายถึง วัยสาวได้หมดลง เข้าสู่วัยชรา (พจนานุกรมสำนวนจีน, 2562) ปรากฏในวรรณกรรมสมัยราชวงศ์หยวนเรื่อง ตู๋หลิวซู่ย 《度柳翠》 บทที่สาม แต่งโดยหลี่ชว่ชิง (李寿卿) ในตัวบทกล่าวถึง “柳翠也。只怕你春归人老，花残月缺，树倒根催。” เป็นเรื่องราวของพระอรหันต์เยว่หมิง (月明罗汉) ได้ชี้ทางกลับมาบรรลुरुธรรมให้กับหลิวซู่ยที่เดิมทีคือกิ้งหลิวที่อยู่ในแจกันของเจ้าแม่กวนอิม แต่เพราะถูกฝุ่นธุลี จึงถูกเจ้าแม่กวนอิมลงโทษให้มากำเนิดยังโลกมนุษย์ หลิวซู่ยได้กำเนิดเป็นนางโลมในหอแดงที่เมืองหางโจว ประเทศจีนและมีนามว่า หลิวซู่ย (柳翠) พระอรหันต์กล่าวกับนางว่า “เจ้าหลิวซู่ยเอ๋ย ข้าเกรงแต่ว่าสักวันเมื่อฤดูใบไม้ผลิของเจ้าหมดไป เจ้าจักแก่เฒ่า เหมือนดอกไม้ที่เหี่ยวเฉา ดวงจันทร์ที่ไม่เต็มดวง เปรียบดั่งต้นไม้รากแก่ก็ต้องโค่นล้มตายจากไป” สำนวนนี้ได้นำฤดูกาลดอกไม้ พระจันทร์ และต้นไม้มาเปรียบเทียบกับวัยชรา ที่ร่วงโรยตามกาลเวลา

นอกจากนี้ชาวจีนยังใช้ใบไม้และดอกไม้มาบรรยายความแก่ชราของสตรี ดังเช่นสำนวน 叶瘦花残 yè shòu huā cán ใช้เปรียบกับผู้หญิงที่อายุมากขึ้น “叶瘦” คือ ใบไม้ที่เหี่ยวเฉา “花残” คือ ดอกไม้ที่เหี่ยวแห้ง (พจนานุกรมสำนวนจีนอันเตียน, 2562) ปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง บันทึกที่อบอุ่นที่มอดไหม้ 《焚香记·构祸》 สมัยราชวงศ์ชิง แต่งโดยหวังอู่เฟิง (王玉峰) เป็นเรื่องราวความรักระหว่าง หวังซู่ย (王魁) กับ เจียวกั๋วอิง (敷桂英) ได้มีบทที่กล่าวว่า “趁你青春年少，正好做人，只怕后来叶瘦花残，悔之晚

矣。” ถือโอกาสตอนอายุเจ้ายังเป็นหนุ่มสาวนี้ เป็นคนดีของสังคม เกรงว่าเมื่อเจ้าอายุแก่ เฒ่าเสมือนใบไม้และดอกไม้ที่เหี่ยวแห้ง จะเสียดายเวลาที่ผ่านไป

2.3 โลกทัศน์เกี่ยวกับสถานภาพทางสังคมของสตรีจีน

โลกทัศน์สตรีตามสถานภาพทางสังคมตามแนวคิดของชาวจีนที่สะท้อนผ่านทางสำนวน แบ่งได้เป็น สตรีในฐานะบุตรสาว สตรีในฐานะภรรยา สตรีในฐานะมารดา สตรีในฐานะสตรีเทียบกับบุรุษ

(1) สตรีในฐานะบุตรสาว

ชาวจีนมีแนวความคิดที่ว่า เมื่อบุตรสาวถึงวัยที่เหมาะสมออกเรือนแล้วควรออกเรือน ไม่ควรอยู่ที่บ้าน ดังสำนวนที่ว่า 女大难留 nǚ dà nán liú หมายถึง เมื่อหญิงสาวถึงวัยออกเรือนแล้วอย่างไรก็ต้องออกเรือน ไม่ควรอยู่บ้าน (พจนานุกรมสำนวนจีน, 2017, น.774) ปรากฏในวรรณกรรมสมัยราชวงศ์หยวนเรื่องซีเซียงจี้ 《西厢记》 เล่มที่ 4 ตอนที่ 2 แต่งโดยหวังสื่อฝู (王实甫) “夫人得好休，便好休，这期间何必苦追求？常言道‘女大不中留’” เป็นบทสนทนาในเรื่องซีเซียงจี้ได้มีตัวละครหนึ่งกล่าวกับฉิ่งเหยียนว่า ถึงเวลาพัก ท่านก็ควรพัก ท่านจะคิดมากไปไย ฉิ่งเหยียนตอบว่า สตรีเมื่อถึงวัยแล้วก็ควรออกเรือน นอกจากสำนวนนี้แล้ว ยังมีคำพังเพยที่ว่า บุตรสาวที่ออกเรือนไปแล้วก็เปรียบดั่งน้ำที่ได้สาตออกนอกบ้านไป 嫁出去的女儿，泼出去的水 jià chūqu de nǚ'ér, pō chūqu de shuǐ ใช้เปรียบเปรยว่า บุตรสาวที่ออกเรือนไปแล้ว ไม่มีเรื่องอะไรก็ตามทุกอย่างล้วนขึ้นอยู่กับบ้านสามี (พจนานุกรมฮั่นเตี้ยน, 2563) เป็นการสะท้อนแนวคิดต่อสตรีในฐานะบุตรสาวในสังคมจีน

(2) สตรีในฐานะภรรยา

ในสำนวนจีนมีคำกล่าวที่ว่าสตรีที่ไร้ความสามารถคือสตรีที่มีจรรยา 女子无才便是德 nǚ zǐ wú cái biàn shì dé สตรีในฐานะภรรยาควรทำหน้าที่เป็นภรรยาที่ดี เป็นช่างทำ

หลัง ทำตามสามี ให้การสนับสนุนสามี เป็นหน้าที่ของภรรยาที่ดี (พจนานุกรมสำนวนจีน, 2562) ภรรยาตามแนวความคิดของชาวจีน ภรรยาที่ดีควรเป็นผู้ที่เพียบพร้อมซึ่งจริยธรรม ภรรยาสามารถช่วยเหลือสามี และ ดูแลบุตรได้ดี ดังสำนวนที่ว่า 相夫教子 xiàng fū jiào zǐ หมายถึง การช่วยเหลือสามี และ ดูแลลูก (พจนานุกรมสำนวนจีนอันเตียน, 2562) “相” หมายถึง ช่วยเหลือ “子” หมายถึง ลูก เป็นคำกล่าวในสมัยโบราณ เป็นมาตรฐานการวัดระดับคุณธรรมจริยธรรมของภรรยา และเป็นคำกล่าวชมภรรยาที่เพียบพร้อมด้วยศีลธรรมอันดี โดยสำนวนที่กล่าวถึงภรรยาที่ดีนั้นยังมักใช้คำว่า “贤” หมายถึง ผู้พร้อมด้วยคุณธรรม มีความสามารถ เช่น 妻贤夫祸少 qī xián fū huò shǎo คำว่า “祸” หมายถึง ภัยพิบัติ กล่าวคือ หากมีภรรยาที่พร้อมด้วยคุณธรรม สามีที่ทำงานข้างนอกก็จักวางใจได้ (พจนานุกรมสำนวนจีน, 2562) ปรากฏในนิยายสมัยราชวงศ์หมิง แต่งโดยฝิงเหมิงหลง (冯梦龙) ในนิยายสอนใจ 《喻世明言》 ฉบับที่ 39 “所以古人说得好，道是：妻贤夫祸少，子孝父宽心。” คนโบราณกล่าวไว้ถูกต้องยิ่งนัก ภรรยาที่พร้อมด้วยคุณธรรม จะไม่นำความเดือดร้อนมาให้สามี ลูกและสามีก็จะสามารถวางใจได้

ภรรยาเป็นช่างทำหลัง ดังสำนวนที่ว่า 男倡女随 nán chàng nǚ suí คำว่า “倡” หมายถึง นำ เป็นผู้นำ “随” หมายถึง ตาม สำนวนนี้มีความหมายว่า ผู้หญิงต้องเป็นช่างทำหลังคล้อยตามสามี ใช้เปรียบเปรยคู่สามีภรรยาที่รักใคร่สามัคคีกัน (พจนานุกรมสำนวนจีนอันเตียน, 2562) เป็นการบอกสถานภาพทางสังคมของสตรีว่า สตรีในฐานะภรรยาควรเคารพ เชื่อฟังสามี สามีเป็นผู้นำครอบครัว ภรรยาเป็นผู้ดูแลสามีและลูก

(3) สตรีในฐานะมารดา

สตรีในฐานะมารดาควรเป็นแม่ที่ดีของลูก อบรมสั่งสอนลูกให้เป็นคนดี สนับสนุนให้มีการศึกษาที่ดี ดังเช่นสำนวน 孟母三迁 mèng mǔ sān qiān ปรากฏในคัมภีร์สามอักษร 《三字经》 กล่าวถึง การย้ายบ้านสามครั้งของมารดาเมิ่งจื่อ เพื่อให้บุตรได้รับการศึกษาที่ดี มีสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ที่ดี (พจนานุกรมสำนวนจีน, 2017, น.718) เป็นตัวอย่างสตรีในฐานะมารดาที่ดี

สตรีในฐานะมารดาต้องเป็นภรรยาที่ดีของสามี และเป็นแม่ที่ดีของลูกดังเช่นสำนวน 贤妻良母 xián qī liáng mǔ เป็นภรรยาที่ดี เป็นแม่ที่ดีของลูก (พจนานุกรมสำนวนจีน, 2017, น.1175) ใช้บรรยายถึงลักษณะของสตรีในฐานะภรรยา และในฐานะแม่ที่ดี Yang Defeng (1999, p.34) กล่าวในหนังสือเรื่องภาษาจีนและวัฒนธรรมการสื่อสารในเรื่องของความไม่เท่าเทียมกันของสตรีและบุรุษไว้ว่า ประเทศจีนปกครองด้วยระบบศักดินามาเป็นเวลานาน ในสังคมศักดินาสตรีไม่มีตำแหน่งอันใด สตรีมีหน้าที่ในการดูแลบ้าน ดูแลสามีและลูก และสตรีจำต้องมีสิ่งที่เชื่อฟังสามประการและคุณธรรมจรรยาสี่ประการ (三从四德) สิ่งที่ควรเชื่อฟังสามประการ (三从) คือ สตรีที่ยังไม่ได้ออกรเรือนต้องเชื่อฟังบิดา สตรีที่ออกรเรือนแล้วต้องเชื่อฟังสามี สตรีที่สามีเสียชีวิตแล้วต้องเชื่อฟังบุตร และคุณธรรมจรรยาสี่ประการ (四德) คือ สตรีต้องมีคุณธรรมจรรยา สตรีต้องมีวาจาที่ไพเราะ รู้กาลเทศะ สตรีต้องมีความงามทั้งกายและกิริยา และ สตรีต้องเป็นแม่ศรีเรือน สามารถเลี้ยงดูบุตรได้

มารดามีบุตรชายเป็นผู้นำครอบครัว บารมีของมารดามาจากบารมีของบุตรชาย ดังสำนวนที่ว่า 母以子贵 mǔ yǐ zǐ guì กล่าวถึง บารมีของผู้เป็นแม่มาจากบารมีของลูกชาย หากลูกชายมีบารมีก็จะทำให้แม่มีบารมีไปด้วย (พจนานุกรมสำนวนจีนฮั่นเตี้ยน, 2562) เป็นการสะท้อนระบบความคิดของคนในสังคมศักดินาที่กำหนดให้ผู้ชายเป็นผู้นำครอบครัว กล่าวคือ ลูกสาวต้องเชื่อฟังพ่อแม่ ภรรยาต้องฟังสามี มารดาต้องฟังบุตรชาย เป็นระบบความคิดของคนในสังคมจีนโบราณ

(4) สตรีในฐานะสตรีเทียบกับบุรุษ

男女有别 nán nǚ yǒu bié ผู้ชายและผู้หญิงมีความแตกต่างกันอย่างเคร่งครัด (พจนานุกรมสำนวนจีนฮั่นเตี้ยน, 2562) ในอดีตใช้ในการกล่าวถึงการปฏิบัติตามจริยธรรมในสังคมยุคศักดินาที่ชายและหญิงมีฐานะในสังคมที่แตกต่างกัน ในสำนวนนี้ปรากฏในคัมภีร์ว่า ด้วยเรื่องพิธีกรรม 《礼记·效特性》กล่าวไว้ว่า “男女有别，然后父子亲；父子亲，然后义生；义生，然后礼作；礼作，然后万物安。” สำนวน “男女有

别” ในบทนี้ หมายถึง ชายและหญิงมีสรีระร่างกายที่แตกต่างกัน ดังนั้น ชายและหญิงมีเพศสภาพและเพศวิถีที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านรูปร่าง อารมณ์ พละกำลัง แนวคิด รวมไปถึง ภาษา กริยาต่างๆ ส่วนที่ใช้หมายถึงความแตกต่างของชายและหญิงยังพบในส่วน 男女别途 nán nǚ bié tú หมายถึง ผู้ชายและผู้หญิงมีความแตกต่างกัน (พจนานุกรมสำนวนจีน, 2562) ส่วนนี้ปรากฏในบันทึกคำสอนของขงจื้อ 《孔子家语·相鲁》：“孔子初仕，为中都宰，制为养生送死之节，长幼异食，强弱异任，男女别途，路无拾遗，器不雕伪。” ส่วน “男女别途” ในบทนี้ หมายถึง ชายและหญิงมีความแตกต่างกัน ควรเดินในเส้นทางที่แตกต่างกันจึงจะเหมาะสม กล่าวคือ เส้นทางในการดำรงชีวิต เส้นทางในการประกอบอาชีพ หน้าที่ที่พึงกระทำ หลักคุณธรรมจรรยาของชายและหญิงที่ควรยึดถือที่แตกต่างกัน

ระบบความคิดความแตกต่างกันของเพศชายและเพศหญิงเป็นกระบวนการทางสังคม และวัฒนธรรมที่กำหนด จัดการ ควบคุมหน้าที่ของคนในสังคม ดังสำนวนที่ว่า 男尊女卑 nán zūn nǚ bēi คำว่า “尊” หมายถึง การที่บุรุษควรทำตนให้มีคุณธรรม ตรงไปตรงมา ทำให้ผู้คนนับถือ และคำว่า “卑” ในภาษาจีนโบราณมีความหมายว่าถ่อมตน วางตนดี มีความใกล้ชิดสนิทสนม ดังนั้น 男尊女卑 จึงหมายถึง บุรุษมีลักษณะของบุรุษ สตรีก็มีลักษณะของสตรี บุรุษและสตรีมีหน้าที่ในสังคมที่แตกต่างกัน เป็นหลักการใช้ชีวิตคู่ของชาวจีน

ในด้านการประกอบอาชีพของสตรีและบุรุษก็เช่นเดียวกัน ส่วน 女织男耕 nǚ zhī nán gēng หรือ 男耕女织 nán gēng nǚ zhī หมายถึง ชายไถหญิงทอ ใช้กล่าวถึงสภาพเศรษฐกิจสังคมสมัยศักดินา ที่ผู้ชายใช้แรงงานในการปลูกพืชพรรณทางการเกษตร หญิงสาวมีหน้าที่ทอผ้า (พจนานุกรมสำนวนจีน, 2017, น.774) ใช้หมายถึงการแบ่งหน้าที่การทำงานในครอบครัว

สรุปผลการวิจัย

สำนวนจีนที่มีความหมายเกี่ยวกับสตรี มีลักษณะเด่นด้านความหมายและโครงสร้าง เช่นเดียวกับสำนวนทั่วไป กล่าวคือ มีความหมายเป็นนัย มีโครงสร้างกำหนดตายตัว โดยทั่วไปไม่สามารถเปลี่ยนแปลงลำดับอักษร เปลี่ยนอักษรหรือเพิ่มลดอักษรได้ และลักษณะเด่นเฉพาะของสำนวนเกี่ยวกับสตรีในสำนวนจีน คือ จำนวนสำนวนที่มีการเรียงลำดับคำที่มีความหมายถึงเพศชายก่อนเพศหญิงมากกว่าสำนวนที่เรียงลำดับเพศหญิงก่อนเพศชาย ลำดับการเรียงคำในสำนวนเป็นการสะท้อนถึงบทบาทของเพศชายในสังคมจีนอย่างหนึ่ง

โลกทัศน์ของชาวจีนเกี่ยวกับสตรีที่สะท้อนผ่านสำนวนจีน แบ่งได้เป็น (1) โลกทัศน์สตรีด้านรูปลักษณ์ กิริยาและอุปนิสัย ชาวจีนในอดีตมีโลกทัศน์ต่อผู้หญิงด้านรูปลักษณ์ของสตรีที่มีความงามสะท้อนออกมาในด้านรูปร่างของสตรี ชาวจีนในแต่ละยุคมองความงามในด้านรูปร่างของสตรีแตกต่างกัน ลักษณะของสตรีที่มีความงามมีทั้งสตรีที่มีรูปร่างออร่อนแอ้น รูปร่างผอมบาง และรูปร่างอวบอิม ใบหน้าของสตรีที่งดงามคือสตรีที่มีคิ้วบางและยาว โกงตั้ง คั่นศร มีฟันที่ขาว ริมฝีปากแดงระเรื่อ หน้าตาดังงามตั้งดวงจันทร์และดอกไม้ โดยลักษณะภายนอกอันพึงประสงค์ของสตรี คือมีมือขาวบาง นุ่ม มีความงามแบบธรรมชาติ งามเหมือนดั่งดอกบัวแรกแย้ม มีผิวพรรณขาวสะอาด เรียบเนียน บริสุทธ์ตั้งหยก มีกิริยาท่าเดินชดช้อย อ่อนน้อม มีความซื่ออกซื่อใจผู้อื่น มีจิตใจดีงาม แต่อย่างไรก็ตาม สตรีก็มีลักษณะนิสัยที่ไม่พึงประสงค์เช่นกัน เช่น สตรีมีนิสัยใจอ่อน มีอารมณ์อ่อนไหวง่าย พุดจาเรื่อยเปื่อย (2) โลกทัศน์ต่อสตรีตามสภาพวัย ชาวจีนในอดีตมีโลกทัศน์ต่อผู้หญิงในแต่ละสภาพวัย ดังนี้ สตรีในวัยเด็กมีความไร้เดียงสา ร่าเริงสดใส บริสุทธ์ สตรีในวัยกำลังเจริญเติบโต มีการเปลี่ยนแปลงของรูปร่างและหน้าตาเพื่อเข้าสู่วัยแรกแย้ม และสตรีสูงวัยเปรียบดั่งแสงในฤดูใบไม้ผลิที่กำลังหมดไป เปรียบดั่งใบไม้ ดอกไม้ที่เหี่ยวเฉา (3) โลกทัศน์ต่อสตรีเกี่ยวกับสถานภาพสังคมของสตรีจีน โลกทัศน์สตรีตามสถานภาพสังคมตามแนวคิดของชาวจีนที่สะท้อนผ่านทางสำนวน แบ่งได้เป็น สตรีในฐานะบุตรสาว ชาวจีนมีแนวความคิดที่ว่า เมื่อบุตรสาวถึงวัยที่เหมาะสมแก่การ

ออกเรือนแล้วควรออกเรือน ไม่ควรอยู่บ้าน สตรีในฐานะภรรยาตามแนวคิดของชาวจีน ภรรยาที่ดีควรเป็นผู้ที่เพียบพร้อมซึ่งจริยธรรมภรรยาสามารถช่วยเหลือสามี และ ดูแลบุตรได้ดี ภรรยาที่ดีเป็นหน้าตาของสามี สตรีในฐานะมารดา มีหน้าที่เลี้ยงดูบุตร อบรมสั่งสอนให้เป็น คนดี สนับสนุนให้บุตรมีการศึกษาที่ดี สนับสนุนบุตรให้ประสบความสำเร็จ เพราะความสำเร็จ ของบุตรก็คือความสำเร็จของมารดา สตรีในฐานะสตรีเทียบกับบุรุษ ในสังคมศักดินาสตรีและ บุรุษมีจริยธรรมภรรยาที่ต้องปฏิบัติแตกต่างกัน ผู้ชายมีหน้าที่หลักในการเป็นผู้นำครอบครัว ผู้หญิงมีหน้าที่ดูแลสามีและบุตร การแบ่งหน้าที่ของหญิงและชายในสังคมสมัยก่อนเป็นการ สะท้อนถึงความคาดหวังของสังคมต่อหญิงและชายตามกรอบหน้าที่ในสังคม เพื่อการจัด ระเบียบการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

เกรียงไกร กองเส็ง. (2559). “ร่างกายภายใต้บงการ”การเปลี่ยนแปลงความหมาย “ความ งาม” ของสตรีไทย-จีนตามวิถีสมัยใหม่, วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 5 (2): 235-249.

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ. 2554. สืบค้น 27 ธันวาคม 2562, เข้าถึงได้จาก <http://www.royin.go.th/dictionary/>

เรณูภา สิทธิธนะวงศ์. (2559). “การใช้ถ้อยคำเปรียบเทียบ “สุนัข” กับ “คน”ในภาษาไทย และภาษาจีน, วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 9 (2): 159-167.

วิลาสินี พิพิธกุล และ กิตติ กันภัย. (2546). รายงานวิจัยเรื่องเพศและการสื่อสารใน สังคมไทย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสาวภาคย์ วรลัคนากุล. (2547). ตำราสุภาษิตจีน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อดุลย์ รัตนมันน์เกษม. (2548). เรื่องเพศในวัฒนธรรมจีน 4,000 ปี. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

ภาษาต่างประเทศ

- 成语大词典编委会. (2017). *成语大词典* (最新修订版). 北京: 商务印书馆.
- 高 岩. (2016). 成语的起源与来源. *佳木斯职业学院*. 第 6 期.
- 耿静静. (2005). *谚语中的中国古代女性文化透视*. 河北大学硕士论文.
- 顾 珺. (2016). *汉语熟语的性别歧视*. 华侨大学硕士论文.
- 郭 丽. (2009). *唐代“以胖为美”之女性审美观演变考论*. *乐山师范学院学报*, 第 24 卷第 10 期: 7-10.
- 黄伯荣、廖序东. (2002). *现代汉语*. 北京: 高等教育出版社.
- 汉 典. สืบค้น 27 ธันวาคม 2562, เข้าถึงได้จาก www.zdic.net/
- 汉语大辞典. สืบค้น 29 ธันวาคม 2562, เข้าถึงได้จาก www.hydc.com
- 罗常培. (2015). *语言与文化: 中国人与中国文*. 北京: 新星出版社.
- 徐 剑. (2005). *熟语中所体现的矛盾女性观*. *前沿*, 第 9 期.
- 杨德峰. (1999). *汉语与文化交际*. 北京: 北京大学出版社.
- 姚思琦. (2018). *认知视阈下中泰“鸡”隐喻的对比研究*, *Journal of International Studies*, 8(1).
- 赵蓉晖. (2003). *语言与性别*. 上海: 上海外语教育出版社.
- 中国社会科学院. (2012). *现代汉语词典第 6 版*. 北京: 商务印书馆.
- 周小俊. (2011). 成语女性文化内涵养分, *教育旬刊*.
- 左洪涛. (2017). *论唐人前后期女性审美习俗演变*. *中南民族大学学报 (人文社会科学版)*, 第 37 卷第 4 期: 161-165.

ภาพประกอบ

ภาพวาดฝาผนังพระสนมเอกหยางกั๋วเฟย ที่มาภาพ

http://www.sohu.com/a/303493935_120033480 . [วันที่เข้าถึง 27 ธันวาคม 2562].

ภาพวาดจำลองของพระนางเจ้าเฟยเยียน ที่มาภาพ

<https://baike.baidu.com/item/赵飞燕/40226> . [วันที่เข้าถึง 27 ธันวาคม 2562].

ภาพลักษณะอันพึงประสงค์ของสตรี ที่มาภาพ

<https://www.youtube.com/watch?v=x3MB-uzCG0w&list=PLn7ueQx7cc2zLUougY8NMGIQTfQsLL5s&index=2> . [วันที่เข้าถึง 27 ธันวาคม 2562].